

Motion

1979/80: 588

av Torkel Lindahl och Kerstin Ekman
om personval

Utvecklingen har sedan 1920-talets början lett till att partierna i allt större grad dominerar det politiska livet i vårt land. Partierna har inte minst genom parlamentarismens successiva acceptering kommit att bli grundstenar i den demokratiska författningsbyggnaden. Utan ett väl fungerande representativt system byggt på de politiska partiernas verksamhet kan folkstyret inte fungera i ett modernt samhälle. Det är genom valhandlingen och arbetet inom de politiska partierna som väljarna i första hand har möjlighet att påverka samhällsutvecklingen på centrala områden. Det är på de politiska partiernas styrkeförhållanden i riksdagen som regeringen i en parlamentarisk stat grundar sitt mandat.

De moderna valrörelserna präglas inte minst sedan TV:s tillkomst av en stark koncentration av intresset på partiernas ledande företrädare. Genom den samtidigt pågående kommunala och landstingskommunala valrörelsen har utrymmet för lokal och regional valrörelseaktivitet från enskilda riksdagskandidaters sida blivit alltmer begränsat. Samtidigt har incitamenten för enskilda kandidater att bedriva lokala valrörelser minskat, då valutslaget i så utpräglad grad kommit att bli beroende av de centrala partiföreträdarnas framträdande i massmedia. Den naturliga kontakten mellan kandidater till riksdagsvalet och väljarna, som etableras under långa serier av valmöten och lokala debatter, blir allt svårare att uppnå i ett valsystem präglat av starka partiorganisationer och en massmediekampanj, som i allt större utsträckning koncentreras till ett fåtal ledande partiföreträdare.

Den stora grupp väljare som av olika skäl väljer att stå utanför partiernas interna arbete har i dag i praktiken små möjligheter att göra sitt inflytande gällande över kandidaturvalet. De kan visserligen stryka namn på valsedeln och de kan komponera en egen valsedel, men dessa åtgärder blir normalt sett endast meningslösa markeringar. Möjligheterna är i praktiken så betydelselösa att mandatfördelningen i flertalet fall kan genomföras utan att sammanräkningsmyndigheterna behöver särskilt granska de s. k. strykningsvalsedlarna.

Det är en viktig demokratisk rättighet att väljarna får möjlighet att direkt påverka vilka personer som skall företräda dem i de beslutande församlingarna. Därigenom får väljarna bl. a. möjligheter att på valdagen ta hänsyn även till andra preferenser än de rent partipolitiska. De väljare som finner det angeläget att öka representationen i riksdagen av kvinnor, yngre eller äldre människor, människor med anknytning till vissa folkrörelser eller vissa näringsgrenar eller till den egna orten, bör ha en möjlighet att inom ramen

för partivalet även ge en röst åt enskilda personer.

Personvals- och valkretsutredningen lade i slutet av 1977 fram ett betänkande med ett förslag till ett personvalssystem, som bör kunna fungera på ett utomordentligt sätt i svenska förhållanden. Ett förslag byggt på utredningens betänkande bör vara väl ägnat att ytterligare stärka den svenska demokratin.

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen hos regeringen hemställer om ett förslag till personval i enlighet med personvals- och valkretsutredningens slutbetänkande.

Stockholm den 23 januari 1980

TORHEL LINDAHL (fp)

KERSTIN EKMAN (fp)